

NORGES ASTMA- OG ALLERGIFORBUND

PROGRAM FOR OMSTILLING OG UTVIKLING AV HELSE SØR-ØST HOVEDSTADSPROSESSEN

HØRINGSUTTALELSE FRA NORGES ASTMA- OG ALLERGIFORBUND

Deres ref: 08/00175-175/321

Referanser:

Seksjonsleder Anne Elisabeth Eriksrud / tlf. 23 35 35 22 / mobil 920 68 633 / anne@naaf.no

Rådgiver Helle Stordrange Grøttum / tlf. 23 35 35 23 / mobil 996 24 139 / helleg@naaf.no

Norges Astma- og Allergiforbund viser til høringsbrev fra styret i Helse Sør-Øst RHF datert 20. juni 2008 med invitasjon til å komme med innspill til omstillingsprogrammet – innsatsområde 1, Hovedstadsprosessen.

Gode og likeverdige helsetjenester til alle i regionen

Intensjonen bak sammenslåingen av Helse Sør RHF og Helse Øst RHF om å gi gode og likeverdige helsetjenester til alle og samtidig gi bedre ressursutnyttelse og samordning både i og utenfor den nye regionen er god. Norges Astma og Allergiforbund har forståelse for at dette innebærer omstilling og endring for så vel brukere som for utøvere av helsetjenestene. Det understrekes imidlertid at hensynet til brukerne må ivaretas i omstillingsprosessen, slik at ingen får et dårligere helsetilbud enn det de har i dag.

Målet med omstillingen må være at lik rett til helsetjenester ivaretas uavhengig av alder, bosted, kjønn, økonomi, etnisk bakgrunn og diagnose, nettopp for å unngå sosiale ulikheter i helse.

Norges Astma og Allergiforbunds oppgave er å ivareta interessene til pasienter med astma, eksem, allergi og andre overfølsomhetssykdommer. Dette er pasienter med kronisk sykdom som tidvis har et høyt forbruk av helsetjenester. Det er viktig at Hovedstadsprosessen og Helse- og omsorgsdepartementets samhandlingsprosjekt ivaretar interessene til disse pasientene, da vi ser at pasienter med kronisk sykdom – i ”konkurransen” med mer inntektsbringende diagnoser for helseforetakene – dessverre lett kan komme langt ned på prioriteringslisten og derved motta et dårligere helsetilbud enn både pasientene og deres pårørende spesielt samt samfunnet generelt er tjent med.

Dersom man som i visjonen ”samler det man må, og desentraliserer det man kan”, må et lokalt behandlingstilbud være tilgjengelig for pasienter med kronisk sykdom både ved akutt behov for helsehjelp, opplæring og oppfølging. Norges Astma og Allergiforbund støtter tanken om å gi riktig behandling på riktig sted (lavest effektive omsorgsnivå – LEON). Dette handler bl.a. om å gi pasienter med kronisk sykdom mulighet til å fungere så normalt som mulig sammenlignet med funksjonsfriske.

Utfordringer

Forekomsten av astma, allergi og overfølsomhetssykdommer øker. For å imøtekomme denne økningen har Helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma og allergisykdommer (2008 – 2012), se <http://www.naaf.no/no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Ny-nasjonal-strategi-Fremtidsrettet-og-god-strategi-for-astma-og-allergi/>

Målformuleringene er tydelige:

- Veksten skal stoppes, deretter skal antallet reduseres– med et spesielt fokus på barn under 12 år
- De som har plagene, skal kunne leve tilnærmet likt alle andre
- Tydelig anerkjennelse av behov for tidlig og riktig diagnose
- Opplæring av pasienter og pårørende må være en integrert del av behandlingen
- Økt satsning på forskning, særlig knyttet til årsakssammenhenger

- Økt samhandling mellom alle samfunnssektorer og mellom myndigheter, fagmiljøer og frivillig sektor

Det gleder å se at det på visse områder er samsvar mellom Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma- og allergisykdommer og utfordringsbildet som skisseres for Hovedstadsprosessen hvor det legges opp til et godt og forpliktende samarbeid mellom nivåene i helsetjenesten. Pasienter med kronisk sykdom må sikres et helhetlig og enhetlig tilbud både i spesialisthelsetjenesten og i kommunehelsetjenesten, slik at deres totale behov for helsehjelp dekkes.

Hos pasienter med astma- og allergisykdommer ser man ofte at de har både astma, allergi, atopisk eksem og/eller matvareoverfølsomhet. Norges Astma og Allergiforbund er glad for å se at nytten av å samle fagområder som er gjensidig avhengige av hverandre, vektlegges i høringsbrevet. Samhandling mellom nivåene må ha som formål å gi pasientene et godt behandlingsforløp med behandling på lavest effektive omsorgsnivå uten at kvaliteten og effektiviteten blir redusert. Dette er viktig både for å kunne gi et koordinert og helhetlig tilbud til pasientene og for å nå målet om økt ressursutnyttelse.

For å styrke samhandling mellom virksomheter/foretak innen helseforetaket samt mellom nivåene i helsetjenesten, mener Norges Astma og Allergiforbund ideen om satsing på kompetanseutvikling ved ambulering av spesialister er god. Pasienter med kroniske og sammensatte sykdommer har behov for et lokalt helsetilbud både i forhold til diagnostikk, akutt behandling og oppfølging inklusive opplæring.

Prinsipper for pasientopplæring og lærings- og mestringstilbud

Norges Astma- og Allergiforbund benytter anledningen til å påpeke viktigheten av pasientopplæring. Gjennom kunnskap om egen sykdom kan funksjonsevne og livskvalitet påvirkes i positiv retning. For å styrke opplæring og rehabilitering må det både utvikles og videreutvikles gode tilbud som gir pasient og pårørende kompetanse til å mestre utfordringene relatert både til utdanning, yrke og privatliv. Opplæring må være en selvfølgelig og integrert del i behandlingen av pasienter med kronisk sykdom. Dette vil være i tråd med et av de nasjonale hovedformålene i Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma og allergisykdommer ”*å sikre at alle med disse sykdommene kan leve best mulig*”. Undersøkelser Norges Astma og Allergiforbund har gjort viser at om lag 60 % av alle med astma ikke har tilfredsstillende kontroll med sin astma. Mye av dette kan endres med pasientopplæring.

Helseforetakene må overhodet ikke gis mulighet til å velge bort pasientopplæring av budsjettmessige årsaker. Kvalitetssikret og enhetlig opplæring i mestring av kronisk sykdom er meget god samfunnsøkonomi. Her har Helse Sør-Øst RHF et spesielt ansvar for å sørge for tilstrekkelige opplæringsmidler i egen helseregion. Opplæringsverktøyet innen astmafeltet finnes, nemlig Nasjonal Plan for Astmaskoler (NPAS). Vi forutsetter at Helse Sør-Øst RHF bidrar til å nå målene i strategien. Opplæring er et av tiltakene.

Prinsipper for organisering av akuttfunksjoner

Alle akuttmottak i Helse Sør—Øst må ha bemanning, kunnskap og kompetanse til å behandle akutt astma, akutte allergiske reaksjoner forårsaket av bl.a. matvareallergi, insektstikk og kosmetikk.

Prinsipper for spesialiserte funksjoner

Norges Astma og Allergiforbund vil benytte anledningen til å rette spesielt fokus på to pasientgrupper. Det gjelder utredning og behandling av:

- pasienter med atopisk eksem
- pasienter med matvareoverfølsomhet.

Atopisk eksem

Ved sammenslåing av hudavdelingene ved Ullevål universitetssykehus HF og Rikshospitalet Radiumhospitalet HF ble både antallet sengeplasser og behandlingstilbudet til pasienter med hudsykdommer redusert. I 2007 ble antall sengeplasser ytterligere redusert. Totalt medførte dette halvering av sengekapasiteten fra 28 til 14 plasser.

Barneklubben Voksentoppen, Rikshospitalet Radiumhospitalet HF har tidligere tatt i mot barn fra hele landet til utredning, opplæring og behandling av barn med atopisk eksem. Barn med atopisk eksem som primærdiagnose henvises i dag til hudavdelingene. For Norges Astma og Allergiforbund er det svært bekymringsfullt at behandlingstilbudet er redusert på denne måten.

Dersom Helse Sør-Øst RHF skal samle kompetansen i større fagmiljøer, må dette overhodet ikke medføre en reduksjon av tilbudet til pasientene. I forbindelse med Hovedstadsprosessen ber Norges Astma og Allergiforbund om at behandlingstilbudet til pasienter med atopisk eksem økes, og at barn med atopisk eksem blir spesielt ivaretatt. Atopisk eksem er en sykdom som i høy grad influerer på barnets og hele familiens livskvalitet slik at en nedtrapping av tilbudet vil ha betydning for en stor pasientgruppe og deres familier

Matvareoverfølsomhet

5 – 8 % av alle barn har en unormal reaksjon på mat, allergisk eller ikke-allergisk. Diagnostikk og oppfølging ved matreaksjoner er svært tid- og ressurskrevende, og har dessverre blitt nedprioritert av helsevesenet. Dette til tross for at barn under 3 år er i en viktig fase for vekst, spiseutvikling, etablering av matvaner og preferanser. I familier der barn, uansett alder, unngår matvarer, oppstår det ofte også sosiale, psykologiske, praktiske og økonomiske uheldige konsekvenser. Barneklubben Voksentoppen står i dag for diagnostisering og oppfølging av barn fra hele landet med matvareoverfølsomhet, og fungerer som et kompetansesenter for denne pasientgruppen. Det gis helhetlige og tverrfaglige utrednings- og behandlingstilbud.

Helseforetakene må ivareta dette fagmiljøet og sørge for at tilbudet til barn og pårørende opprettholdes i tråd med en av de nasjonale målsettingene i Nasjonal strategi for astma- og allergisykdommer

"ved å sikre tilstrekkelig medisinsk kompetanse som kan gi tidlig og korrekt diagnose av matallergi og annen matoverfølsomhet for å unngå feilernæring både hos barn og voksne." (s. 14)

Norges Astma og Allergiforbund støtter forslaget i strategien om å vurdere hvordan det skal bygges opp nasjonal kompetanse innen matallergi og annen matoverfølsomhet for å formidle forskningsbasert kunnskap om forebygging og behandling av matallergi og annen matoverfølsomhet både hos voksne og barn.

Etter vår vurdering har Helse Sør-Øst RHF et ansvar for å bidra til dette arbeidet gis fremdrift. Hovedstadsprosessen er et viktig prosjekt i denne prosessen.

Rikshospitalets rolle

Barneklubben Voksntoppen diagnostiserer og behandler i dag barn i alderen 0 – 18 år fra hele landet med alvorlig astma, sjeldne lungesykdommer, atopisk eksem og matvareoverfølsomhet gjennom en helhetlig og tverrfaglig tilnærming.

Geilomo barnesykehus er et landsdekkende tredjelinje habiliteringstilbud til barn i alderen 6 – 15 år med astma (eller andre kroniske lungesykdommer) og/eller eksem og allergi. Sykehuset tar også imot hjerteopererte barn for habilitering.

Barneklubben Voksntoppen er inne i en prosess der de vurderes å flytte virksomheten til Gaustad. Tilbudet til pasientene må minst opprettholdes på dagens nivå både kvalitativt og kvantitativt.

Geilomo barnesykehus bør styrkes og opprettholdes som et habiliteringstilbud til barn fra hele landet. Norges Astma og Allergiforbund understreker viktigheten av at Hovedstadsprosessen sørger for at tilbudene ved

Forutsigbare relasjoner til de private aktørene

Private aktører er en ressurs i helsetjenesten. Norges Astma og Allergiforbund har erfart at pasienter med kontaktallergi ikke blir tilbudt tilgjengelig diagnostisering. Årsaken er at private spesialister i hudsykdommer ikke diagnostiserer med tilgjengelig diagnostisk verktøy, fordi refusjonsordningene gjør at dette ikke er lønnsomt. Både private aktører og helseforetakene må tilby riktig og effektiv diagnostisering.

Norges Astma og Allergiforbund er medlem av Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon som i sitt høringsvar også ivaretar våre medlemmer og interessegrupper.

Vennlig hilsen
for Norges Astma- og Allergiforbund

Anne Elisabeth Eriksrud
Anne Elisabeth Eriksrud
seksjonsleder politikk

H.S. Grøttum
Helle Storange Grøttum
rådgiver